

SPIS TREŚCI.

	Strona
PRZEDMOWA	VII—XI.
I. GEOGRAFJA NA UNIWERSYTECIE JAGIELLOŃSKIM DO POŁOWY XVI-go WIEKU	1—62
I. Rzut oka na rozwój kosmografji średniowiecznej	1—4
Geografja częścią geometrji 1. — Autorowie starożytni 2. — Kosmografowie średniowieczni 2. — Mirabilia mundi 3. — Znaczenie Ptolomeusza 3.	
I. Przegląd literatury geograficznej znanej w Polsce w wiekach średnich	4—10
Organizacja szkolnictwa 4. — Biblioteka kapituły Krakowskiej 5. — Biblioteka Jagiellońska 6. — Inne biblioteki 7. — Pisma P. d'Ailly. 8. — Pisma E. Silviusa 9.	
III. Geografja astronomiczna	10—16
Drogi geografji astronomicznej i charakter nauki średniowiecznej 10. — Wiadomości o geograficznym położeniu miejscowości w rękopisach Biblioteki Jagiellońskiej XV-go wieku 11.	
IV. Wpływ Ptolomeusa	16—25
Poznanie Geografji Ptolomeusa 16. — Jego powaga i metoda 18. — Niezależność kartografji morskiej 19. — Stan geografji na początku XVI w. 23.	
V. Laurentius Corvinus	25—33
Wiadomości o osobie Corvina 25. — Charakter jego kosmografji i stosunek do Ptolomeusa 25. — Część matematyczno-fizyczna 26. — Część opisowa 28. — Cytaty z autorów starożytnych 29. — Jego wiersze o Polsce i Krakowie, tudzież o Śląsku i rodzinnem mieście Środzie 31.	
VI. Traktat anonimowy	33—41
Traktat geograficzny w rękopisie Bibl. Jagiell. nr. 2729, 33. — Brak początku 33. — Geografja matematyczna 34. — Kwestja antypodów 34. — Porównanie Europy do smoka skrzydlatego, a Azji do niedźwiedzia 35. — Opis Europy 36. — Klimaty 37. —	

Hydrografia 37. — Zależność autora od map w Geografji Ptolomeusa 39. — Charakterystyka traktatu 40. — Noty marginesowe 40.

VII. **Jan Stobniczka** 41—47

Książka Jana ze Stobnicy: Introductio in Ptolomei cosmographiam 41. — Charakterystyka jej treści 42. — Niedostateczność podstaw do oceny jego wartości jako geografa 46.

VIII. **Przegląd literatury geograficznej, znanej u nas około r. 1500** . 47—52

Rękopisy Biblioteki Jagiellońskiej 47. — Inkunabuly tej Biblioteki 50. — Inwentarze księgarskie 51. — Biblioteki królewskie 51.

IX. **Wykłady geografji i jej stanowisko na Uniw. Krakowskim** . . 53—58

Niedokładność Liber diligentiarum Facultatis artisticae 53. — Co wykładano 54. — Jak wykładano 56. — Profesor Maciej z Miechowa i jego fundacja 56. — Systematyka nauk 57.

X. **Geografia astronomiczna** 58—62

Kraków sławny z astronomji i astrologji 58. — Andrzej z Krakowa 59. — Brudzewski 60. — Marcin Bylica z Olkusza 61. — Wiadomości Apiana 62.

2. **WYKŁAD GEOGRAFJI JANA Z GŁOGOWY W R. 1494** . . 63—77

Notaty profesora Jana z Głogowy na egzemplarzu Geografji Ptolomeusa 63. — Jan z Głogowy jako uczony 63. — Jego Wstęp do podręcznika geografji astronomicznej Jana de Sacrobosco 64. — Wiadomości o odkryciach portugalskich 65. — Wiadomości o stronach północnych 67. — Egzemplarz Ptolomeusza 68. — Treść i charakter notat wstępnych Głogowczyka 69. — Wiadomości o Europie zachodniej 71. — Wiadomości o Europie wschodniej i o Azji 74. — Data wykładu i autorstwo traktatu anonimowego 76.

3. **GEOGRAFJA KRONIKARZY POLSKICH** 78—90

I. **Kronikarze aż do XV wieku** 78—85

Gallus 79. — Kronika węgiersko-polska 79. — Mistrz Wincenty 80. — Kronika Mierzwę 81. — Kronika Wielkopolska 82. — Kronika Janka z Czarnkowa 85.

II. **Inne zabytki literatury geograficznej** 85—90

List biskupa Wita 86. — Opis Słowiańszczyzny 87. — Wizytacja benedyktyńska 88. — Stanisław Ciolek 88. — Brat Melchizedech 89. — Sędziwój z Czechu 89.

4. **DŁUGOSZ JAKO GEOGRAF** 91—105

Chorografia Regni Poloniae 91. — Dlaczego Długosz zajął się geografją 93. — Spis rzek, jezior i gór 94. — Charakterystyka ludności 95. — Skrupulatność Długosza w oznaczaniu rzek 96. — Brak zrozumienia dla orografji 97. — Niedokładność i opuszczenia co do rzek 98. — Księga uposażeń diecezji krakowskiej 99. — Wiadomości geograficzne w Historji Długosza 102. — Ocena Długosza jako geografa 103.

5. **POCZĄTKI KARTOGRAFJI W POLSCE** 106—113
 Stan kartografji lądowej aż do połowy XVI wieku 106. — Kartograficzne przedstawienie Polski do początku XVI w. 107. — Mapa Polski przedstawiona papieżowi w r. 1421, 108. — Mapy B. Wapowskiego z r. 1526, 109. — Dalsze jego prace kartograficzne 110. — Jego stosunki naukowe z biskupami szwedzkimi J. Braske oraz J. i O. Magnus (Store) 111. — Prace kartograficzne Kopernika 112.
6. **KALIMACH I ZNAJOMOŚĆ PAŃSTWA TURECKIEGO OKOŁO POCZĄTKU XVI-go WIEKU** 114—137
- I. **Kalimach** 114—129
 Rzekome poglądy etnograficzne Grzegorza z Sanoka 114. — Etnografia polska i litewska w Żywocie kardynała Zbigniewa Oleśnickiego 116. — Geografia w Historji Władysława Warneńczyka 118. — Opis położenia Warny 120. — Inne nieznane pisma treści geograficznej 121. — Kalimach jako dyplomata 122. — Wiadomości o Tatarach 124. — Mowa do Innocentego VIII-go o wojnie z Turcją i zawarte w niej wiadomości o państwie tureckiem. 127. — Ocena wiadomości geograficznych Kalimacha 129.
- II. **Pamiętnik janczara Michała Konstantynowicza z Ostrowicy** . 129—134
 Sądy o autorze i dziele 129. — Nowe wydanie krytyczne 130. — Charakter i cel dzieła 131. — Treść 132. — Wartość naukowa 133.
- III. **Opis potęgi tureckiej. (Descriptio potentiae Turciae et ordinatio belli contra illam 1514)** 135—137
 Charakter Opisu 135. — Treść 135. — Porównanie z mową Kalimacha 136.
7. **NAJSTARSZY OPIS ZIEMI ŚWIĘTEJ POLSKIEGO POCHODZENIA** 138—148
 Opisy zachodnio-europejskie 138. — Polskie pielgrzymki 139. — Dantyszek 141. — Anzelm, bernardyn polski 141. — Wydania jego opisu Ziemi świętej 142. — Dowody polskości 143 — Cel opisu 144. — Jak szeroko poznał kraj 145. — Przesadna wiara w tradycję pobożną 147.
8. **O ŚREDNIOWIECZNYCH MAPACH ŻEGLARSKICH** . . 149—230
Przedmowa 149—151
 Literatura i stan zagadnienia.
- I. **Nota ad chartam navigandi. Czas i miejsce powstania. — Tekst.** 151—161
 Opis rękopisu 151. — Burchard de Aynvyl autorem i pisarzem rękopisu 1487—1499 r. 153. — Wartość jego jako historyka 154. — Nota przepisana przez niego w Bolonji około 1490, 156. — Nota ułożona przez fachowca dla laików i przedstawia stan żeglarstwa przed Wielkimi odkryciami 157, — Tekst Noty 158.
- II. **Kiedy log został wynaleziony?** 161—168
 Poglądy na to zagadnienie w literaturze 161. — Marteloio i literatura żeglarska wskazują, że już w średnich wiekach uży-

- wano logu 162. — Pierwsza wyraźna wzmianka o logu w Nocie 165. — Szacowanie drogi (Gissung, stima) w żeglarstwie 167.
- III. **W sprawie terminologii. Marteloio** 169—179
- Obfitość, chwiejność i nieokreślność terminologii 169. — Znaczenie słowa compassus 171. — Słowa raxon, toleta de marteloio nie są weneckiego pochodzenia ani rzecz sama nie jest wyłączną własnością Wenecji 173. — Ragione a navigare florenckiego pochodzenia nie jest mniej doskonałym rozwiązaniem kwestji marteloio 177. — W jaki sposób mogła się rozwinąć kartografja z marteloio 178.
- IV. **Mila morska od czasów starożytnych do Wielkich odkryć** . . 179—193
- H. Wagnera mała mila morska nie pochodzi od rzymskiej lądowej, ale jest dawniejsza 179. — Stadjum Stadiasmi maris Magni równa się około 150 m. i daje milę około 1200 m. 181. — Bizantyńska mila morska 184. — Obecna mila morska (1') pochodzenia włoskiego 185. — Passo di mare i palmo di canna 187. — Zamieszanie i dowolność w miarach drogowych w średnich wiekach 188. — Legua (leuca) i jej stosunek do różnych mil morskich 189.
- V. **Pochodzenie średniowiecznych map żeglarskich** 193—210
- Rozbiór argumentów na dowód istnienia map żeglarskich w starożytności 193. — Ocena wpływów marynarki bizantyńskiej i arabskiej na włoską 199. — Zboczenie magnetyczne na mapach żeglarskich 205. — Wskazówki, iż mapy żeglarskie biorą początek najprawdopodobniej z Genui 206.
- VI. **Istota średniowiecznych kart żeglarskich** 211—230
- Powolny rozwój i jednolitość metody Kartografji do XVI w. 211. — Zdjęcia szczegółowe i kompilacja ich w większe karty 214. — Dlaczego wybrzeża atlantyckie Europy są w mniejszej skali przedstawione niż wybrzeża śródziemne 216. — Sieć z linii róży wiatrów 218. — Projekcja płaska na współrzędnych magnetycznych oparta 220. — Brak podstaw do przyjęcia innej projekcji 224. — Sposób korzystania z map przez żeglarzy 227.
9. **W SPRAWIE KARTOGRAFJI HISTORYCZNEJ** 231—252
- I. Ruch na polu kartografji historycznej w Niemczech 231. — Kwestja granic gminnych 233. — Atlas historyczny austriackich krajów alpejskich 236. — Początki ruchu w Czechach 237. — Potrzeba kontynuowania w Polsce dzieła Aleksandra Jabłonowskiego. — Kwestja wyboru skali i podkładu 237. — Kwestja granic wsi 239. — Co ma zawierać atlas historyczny ziem polskich 242. — Jakie epoki ma przedstawiać atlas 242. — Potrzeba współdziałania polskich instytucyj naukowych 244.
- II. Prace nad geografją historyczną ziem polskich od Lelewela 244. — Pawiński i Jabłonowski 245. — Prace geograficzno-historyczne w Niemczech 246. — Rezultaty prac austriackich 247. — Atlas historyczny Francji A. Longnona 248. — Próby kontynuowania prac geograficzno-historycznych Jabłonowskiego w War-

Strona

szawie 249. — Inicjatywa Wł. Semkowicza w Krakowie 249. —
 Rzut oka na organizację pracy nad atlasem historycznym Polski
 250. — Rezultaty osiągnięte do początku 1923 r. 252.

10. STOLICE POLSKI: (GNIEZNO - KRAKÓW - WARSZAWA) 253—292

1. Stolice europejskie w perspektywie dziejowej . . . 253—255
2. Co to jest stolica? 255—257
3. Gniezno 257—259
4. Tytuł Krakowa do godności stolicy 259—264
5. Przyczyny przeniesienia stolicy do Krakowa . . . 264—270
6. Następstwa przeniesienia stolicy do Krakowa . . . 270—274
7. Początki Warszawy 274—277
8. Dlaczego stolica została przeniesiona do Warszawy 277—284
9. Warszawa jako stolica 284—289
10. Ocena Warszawy jako stolicy Polski 289—292

Dodatek: Itinerarium króla Zygmunta Augusta 293—294

Uzupełnienie do str. 50, wiersz 3 od dołu 294

BIBLIOTEKA
WYŻSZEJ SZKOŁY PEDAGOGICZNEJ
W ODAŃSKU